

PROIECTE ȘI PLANURI DE OPERAȚII ALE MARELUI STAT MAJOR ROMÂN PENTRU CONTRACARAREA UNUI ATAC DIN PARTEA BULGARIEI (1913 - 1916)

dr. Daniel Silviu NICULAE*

La scurt timp după Campania militară românească, din anul 1913, din Bulgaria, devenea tot mai evidentă ura neîmpăcată și declarată a politicienilor bulgari, care își instigau propriul popor, prin masiva propagandă declanșată împotriva României, la revanșă, care de altfel nu s-a lăsat prea mult așteptată. Influențate de intrigile Marilor Puteri interesate de înăsprirea relațiilor dintre statele balcanice, Grecia și Serbia pe de o parte și Bulgaria pe de altă parte puteau deveni oricând scânteia care să declanșeze focul pustiitor al războiului.

Atitudinea Austro-Ungariei față de România pe parcursul celor două războaie balcanice din 1912 - 1913 și contextul internațional menționat, i-a determinat pe reprezentanții Marelui Stat Major român, imediat, după încheierea Păcii de la București din vara anului 1913, să desemneze Secția 3 Operații cu proiectarea unor noi ipoteze de război, care prevedeau conflicte la sud, nord și nord-vest și est. Pentru catalogarea acestor ipoteze, teritoriul României a fost împărțit geometric sub forma unui triunghi, ale cărui laturi erau denumite cu litera A fiind prevăzute eventuale operațiuni la frontiera de sud împotriva Bulgariei, cu litera B limita frontierei de nord, nord-vest și cu litera C frontiera de est. Prin urmare, ipotezele de război care proiectau operațiuni militare împotriva bulgarilor la sud purtau denumirea de A, A1 și A2, cele îndreptate spre nord, nord-vest B, B1 și B2 iar spre est C, C1 și C2.

Preocuparea Marelui Stat Major român pentru eleborarea acestor ipoteze de război era întemeiată în contextul în care, Regele Carol I îi declara la 23 noiembrie/6decembrie 1913 ministrului plenipotențiar al Germaniei la București că, în cazul unui conflict între cele două grupări politico-militare, Antanta și Tripla Alianță, armata română nu va lupta alături de Austro-Ungaria. Reorientarea politicii externe a României către puterile Antantei era validată de vizita țarului Nicolae II la Constanța în vara anului 1914 și de convorbirile bilaterale dintre ministrul de externe rus Serghei Sazonov cu Ion I.C. Brătianu primul ministru român. Oficial poziția guvernului român a fost făcută public după Consiliul de Coroană din 21 iulie/3 august 1914 în care s-a decis ca România să nu participe la război alături de Puterile Centrale adoptând așa-numita expectativa armată¹.

*Vicepreședinte Asociația Istorică „Dimitrie Cantemir” – ASIC.

¹ Ion Mamina, *Consilii de Coroană*, București, Editura Enciclopedica, 1997, pp. 27 - 52.

La 18 septembrie/1 octombrie 1914, a fost semnat Acordul secret româno-rus, cunoscut în literatura de specialitate ca Acordul Sazonov-Diamandi care prevedea garantarea de către partea rusă a integrității teritoriale a statului român și recunoașterea drepturilor acestuia asupra teritoriilor locuite de români în cadrul monarhiei austro-ungare în schimbul neutralității României².

Toate aceste ipoteze de război prevedeau posibile alianțe politice încheiate între statele vecine, așa cum reieșea din atitudinea Bulgariei față de Austro-Ungaria în prima jumătate a anului 1914, fiind astfel actualizate Ipotezele B și C. În prima ipoteză, se prevedeau operațiuni militare pe două fronturi, respective la nord, nord-vest și sud. Contra Bulgariei, pe frontul operativ de la sud, urma să acționeze o singură armată ale căror trupe trebuiau să fie concentrate în Dobrogea de Sud.

Prin urmare, situația internațională creată după luna iulie 1914, când debuta Primul Război Mondial, impunea regândirea ipotezelor și planurilor de campanie elaborate de Marele Stat Major român. Astfel Ipoteza C a fost modificată fiind elaborată Ipoteza C.II care avea în vedere o atitudine politică bulgară favorabilă Puterilor Centrale care urmau să fie în conflict cu Rusia. În acest caz, nu se mai justifica concentrarea trupelor române la sud, ci regrouparea lor la est, în eventualitatea unui război împotriva Rusiei purtat de România. În același timp Secția 3 Operații a început studiul Ipotezelor A și A 1. În luna august a anului 1914 a fost elaborată varianta C.III ca răspuns la mobilizarea armatei rusești.

În toamna anului 1914 și Ipoteza B a suferit mari modificări bazate pe atitudinea schimbătoare a amenințătoare a politicienilor bulgari, care prin permisiunea concentrării vaselor austro-ungare în porturile bulgare, care urmau să fie cedate acestora, aveau posibilitatea creării unei flote apreciabile cu ajutorul căreia, trupele bulgare ar fi putut debarca pe teritoriul național în cazul unui război declarat Austro-Ungariei de către statul român. Imediat după contraofensiva austro-ungară declanșată împotriva sârbilor în luna octombrie 1914, Marele Stat Major român, având în vedere atitudinea pro alianței Puterilor Centrale pe care Bulgaria nu se sfia să o arate, existând astfel posibilitatea intervenției în conflict a vecinului de la sud contra Serbiei și implicit împotriva României, elaborează noi variate ale ipotezei B.

Intrarea Turciei în război în octombrie 1914 oferea posibilitatea unei colaborări cu Bulgaria împotriva trupelor române concentrate în Dobrogea de

² Ahivele Naționale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C), *Fond personal Constantin Diamandi*, dosar nr. 105, ff. 17 - 31.

Sud, în timp ce, alte forțe bulgaro-austro-ungare ar fi acționat pe malul românesc al Dunării.

Sunt concepute variantele ipotezelor Bv1, Bv2 și Bv3 care aduc modificări Ipotezei B prin mărirea efectivelor pe frontul de sud, grupate în Armata 3 de Operații organizată în Grupul de Vest în Oltenia, Grupul Central și Grupul de Est din Dobrogea de Sud. În ceea ce privește Grupul de Vest, în varianta Bv1 urma să opereze în sud, iar în variantele Bv2 și Bv3 în sud și vest. Grupul Central opera împotriva unor acțiuni bulgare cuprinse zona Olt și Argeș, iar Grupul de Est așa cum am menționat în Dobrogea de Sud conform Ipotezei B. Elementul de noutate ale Ipotezelor Bv2 și Bv3 consta în constituirea rezervei destinată Armatei 3, care era compusă din două divizii, dispusă astfel încât să vină în sprijinul celor trei grupuri în cazul unui atac generat de forțe inamice superioare. Pentru a facilita manevrele acestei rezerve centrale, au fost concepute planuri speciale de utilizare a căii ferate, fiind repartizate numeroase vagoane care staționau în gările din apropierea zonei de operare a rezervei³.

Poziționarea masivă a forțelor turcești în Tracia, crea, la mijlocul lunii octombrie 1914, o situație special privind potențialul bulgar de a-și folosi forțele împotriva României. Se avea în vedere posibilitatea alăturării Bulgariei de Puterile Centrale și intrarea acesteia în război prin atacarea Serbiei, fiind asigurată de prezenta turcească care amenința direct Grecia. Astfel, eventualul atac turcesc împotriva grecilor, oferea oportunitatea bulgarilor de a ataca în colaborare cu trupele austro-ungare în Banat, văile Moraviei și a Timocului, fapt ce ar fi dus inevitabil la izolarea României în cazul în care ar fi atacat Austro-Ungaria, fiind imposibilă orice acțiune în Transilvania.

La începutul lunii noiembrie 1914, au loc discuții între factorii de decizie politică și militară privind modificarea, elaborarea și consultarea ipotezelor, proiectelor și planurilor de operațiuni privind deschiderea unui front în Balcani în apropierea frontierelor României. În calitate de prim-ministru și ministru de război, Ion I.C. Brătianu asista cu interes la propunerile secretarului său general – generalul Dumitru Iliescu, șeful Marelui Stat Major – generalul Vasile Zotu, generalii Alexandru Iarca și Ioan Culcer privind forma de război pe care România urma să o adopte, fiind caracterizată de ofensiva împotriva Austro-Ungariei, cu alte cuvinte împotriva Puterilor Centrale și defensiva contra vecinului de la sud.

³ Arhivele Militare Naționale Române (în continuare A.M.N.R.), *Fond Microfilme*, rola F.II.1.1086, cd. 524 - 543.

De comun acord, ținând cont de opțiunea guvernului român, al cărui obiectiv politic și militar îl reprezenta alianța cu Antanta, precum și apărarea împotriva ostilității preconizate a Bulgariei împotriva României, la finalul discuțiilor purtate pe parcursul lunii noiembrie 1914, a fost elaborat un „*Memoriu asupra desfășurării operațiunilor în Ipoteza A*”. Pe structura concepută după încheierea Păcii de la București din anul 1913, noua situație internațională impunea adaptarea ipotezei gândită înainte de declanșarea Primului Război Mondial. Prin urmare, în contextul sfârșitului de an 1914, se aprecia că: „*În situația actuală creată Bulgariei prin Tratatul de la București, este de prevăzut că un conflict între noi și bulgari s-ar putea naște din următoarele cauze: a) tendința continuă de hegemonie a bulgarilor asupra Peninsulei Balcanice și în primul rând a cucerii Macedoniei care-i va împinge, mai curând sau mai târziu, a nu respecta tratatul de la București, de aici va rezulta obligația morală pentru România de a interveni contra Bulgariei, chiar dacă la început nu s-ar găsi în conflict cu toate celelalte state balcanice; b) Dușmănia mare de care este cuprins întregul popor bulgar contra noastră, cărora ne atribuie, în ultimă fază, dezastrul lor, îi împinge la acte necugetate și spontane de ostilitate și lezare a intereselor noastre, care pot să aibă drept consecință izbucnirea bruscă a unui război, care, cel puțin în prima fază, este probabil că s-ar putea localiza, numai între noi și bulgari*”⁴.

Posibilitatea unei acțiuni comune a celor trei armate, austro-ungare, bulgare și turce care ar fi pus în pericol succesul urmărit pe frontul de nord și nord-vest, a dus la modificarea Ipotezei A. Prin urmare, se avea în vedere utilizarea în totalitate a forțelor prevăzute în varianta inițială împotriva bulgarilor, Ipoteza A1 conținând noi scenarii adaptate realității istorice din toamna anului 1914. Se prevedea în principal o operație cu majoritatea efectivelor disponibile contra vecinilor de la sud, o operație secundară în Oltenia cu scopul de a îngreuna eventual operațiunea militară a trupelor austro-ungare și bulgare în Serbia în regiunea Morava și Timoc. Pentru fronturile de la nordul și vestul țării se preconizau acțiuni defensive împotriva unor incursiuni ale armatei dublei monarhii luând astfel naștere Ipotezele A.v1 și A.Iv1⁵.

Situația fronturilor deschise la sfârșitul anului 1914 în imediata apropiere a frontierelor României, impunea o reanalizare a planurilor și ipotezelor de război de către Marele Stat Major român. Înfrângerea Serbiei și

⁴ Alexandru Oșca, Dumitru Preda, Aurelian Miriță, *Proiecte și planuri de operații ale Marelui Stat Major (până în 1916)*, Secția Asigurare Tehnico-Economică a Presei și Tipăriturilor Ministerului Apărării Naționale, București, 1992, p. 72.

⁵ A.M.N.R., *Fond microfilme*, rola F.II.1.1086, cd. 524 - 543 .

retragerea dezorganizată a armatei sârbe, oprirea rușilor de către ofensiva Hindenburg din Polonia, impunea modificarea Ipotezei B cu variantele sale, existând în acest context internațional, posibilitatea intrării Bulgariei în război odată cu slăbirea rezistenței sârbe și imposibilitatea primirii vreunui ajutor la Marea Neagră și gurile Dunării din partea rușilor, care își trimiteau efectivele în sprijinul frontului din Polonia și Galiția.

Elaborat pe ipoteza unor operațiuni desfășurate pe două fronturi și anume spre nord, nord-vest și sud, care prevedea un război împotriva Austro-Ungariei și Bulgariei, planul anticipa viitoarea alianță cu Antanta și apartenența Bulgariei la Puterile Centrale. Prin urmare se aprecia că *„războiul contra Bulgariei se va întreprinde în eventualitatea că acest stat va căuta să ne atace în spate, în timp ce majoritatea forțelor noastre se vor găsi pe teatrul de operațiune de nord. El va avea drept scop, apărarea teritoriului național. Fatalmente, operațiunile contra Bulgariei ne vor răpi o bună parte din forțele noastre mobilizate, în detrimentul capacității operative ce trebuie să desfășurăm pe teatrul de operațiuni transilvan. Operațiunile ce noi vom întreprinde contra Bulgariei, vor ajuta în primul rând Serbia, căci vom sustrage o parte din forțele pe care bulgarii le-ar putea îndrepta contra Serbiei; ajutând direct Serbia, vom ajuta indirect Rusia, aliata celei dintâi”*⁶.

Dorința de a ajuta Serbia avea în vedere un sprijin rusesc împotriva Bulgariei, decidenții militari români fiind conștienți că declanșarea unui conflict la sud prin deschiderea unui al doilea front, avea un efect negativ asupra modului de distribuire a forțelor și mijloacelor logistice proiectate a fi întrebuințate împotriva Austro-Ungariei, fapt pentru care se solicita factorului politic să încerce prin tratative și negocieri să mențină starea de neutralitate a Bulgariei până și la momentul declanșării atacului pe frontul de nord, nord-vest.

La sfârșitul anului 1914, a fost propus un nou scenariu de război de către Marele Stat Major român, cunoscut sub denumirea de Ipoteza B II, care prevedea în cazul unui conflict cu Austro-Ungaria concentrarea și gruparea forțelor principale pe frontul de nord și nord-vest, iar pentru frontul de sud se preconiza ocuparea și apărarea malului drept al Dunării prin întărirea celor trei capete de pod de la Turtucaia, Silistra și Cernavodă. Pe partea cealaltă a Dunării, pe malul stâng, se preconiza dispunerea unei rezerve strategice formată din efective numeroase care puteau fi întrebuințate riguros pe ambele fronturi. Se urmărea respingerea primelor trupe inamice, care se presupuneau a fi bulgare, peste fluviu în cazul pătrunderii pe teritoriul național, iar în cazul în care aceștia nu intenționau să opereze la sud pe teritoriul românesc, exista

⁶ Alexandru Oșca, Dumitru Preda, Aurelian Miriță, *op. cit.*, pp. 90 - 91.

oportunitatea utilizării acestei rezerve exclusiv pentru acțiunea principală declanșată pe frontul de nord. Pentru susținerea logistică a operațiilor preconizate, Ipoteza BII prevedea o nouă abordare a sistemului de aprovizionare din regiunea de dislocare și concentrare a trupelor prin crearea de noi baze de aprovizionare prin construirea unor depozite de subzistență încă din vara anului 1914, care să deservească centrele principale de aprovizionare prevăzute în planul elaborat⁷.

Alungarea trupelor austro-ungare din Serbia de către armata sârbă ca urmare a ofensivei eroice, declanșate în luna decembrie a anului 1914, a dus la o reacție din partea Puterilor Centrale prin reluarea operațiunilor și concentrarea în regiunea Banatului a forțelor combinate austro-ungare și germane.

Prezența acestor efective amenința direct România în cazul în care ar fi declarat război Austro-Ungariei, fapt pentru care, Marele Stat Major român, luând în calcul intrarea Bulgariei în război alături de Puterile Centrale, a modificat și completat Ipoteza B II pornind de la premiza unui atac combinat austro-ungar și bulgar, precum și eventualitatea unei ofensive române care să cadă în spatele forțelor unite în cazul unei confruntări cu armata sârbă. Pentru susținerea strategică a operațiunilor preconizate se prevedea în Ipoteza BIII concentrarea în Oltenia a unui număr de 3 divizii.

La începutul anului 1915, primul ministru I.I.C. Brătianu care deținea și portofoliul ministrului de război s-a consultat cu reprezentanții Marelui Stat Major în privința ipotezelor de război și a proiectelor de operațiuni militare pe care acesta le adapta în funcție de evoluția războiului care se desfășura în apropierea frontierei de stat, fiind interesat de posibilitatea purtării unui conflict pe două fronturi la nord și la sud în contextul adaptării elementelor de planificare strategică⁸.

În luna martie a anului 1915, pornind de la principalele obiective trasate în Ipoteza BIII s-a studiat și oportunitatea înființării unui corp de operații în Bucovina, în cazul în care forțele inamice ar fi împiedicat eventuala mobilizare și concentrare a trupelor române în caz de război⁹.

Pe lângă elaborarea de planuri și proiecte de operațiuni, Marele Stat Major român a elaborat și o serie de documente adiționale care aveau menirea de a completa aceste ipoteze de război. Astfel, în anul 1914 a fost transmis către Comandamentul Armatei 3, *Instrucțiuni de acoperire pentru Ipoteza „C”*, ipoteză care prevedea un război pe două fronturi operative și anume pe

⁷ A.M.N.R., *Fond microfilme*, rola F.II.1.1086, cd. 524 - 543.

⁸ General D. Iliescu, *Documente privitoare la Războiul pentru Întregirea României, Discurs rostit în ședința Senatului de la 13 iunie 1924*, București, Imprimeria Statului, 1924, p. 38.

⁹ *Ibidem*.

frontul de est înspre Rusia și pe frontul de sud înspre Bulgaria. În noiembrie 1914, Secția 3 Operații a finalizat *Proiectul de operațiuni pentru Ipoteza „B”* care prevedea un război pe două fronturi: spre nord și nord-vest contra Austro-Ungariei și spre sud contra Bulgariei. Scopul războiului era „atingerea idealului nostru național, de întregire a neamului. Cucerirea teritoriilor locuite de români, ce se găsesc astăzi înglobate în monarhia austro-ungară. Contra Bulgariei se va întreprinde în eventualitatea că acest stat va căuta să ne atace în spate, în timp ce majoritatea forțelor noastre se vor găsi pe teatrul de operațiune de nord. Războiul va avea drept scop apărarea teritoriului național¹⁰. Tot în acest an, pentru Dobrogea a fost elaborate *Instrucțiuni speciale pentru acoperirea Frontierei de Sud și Sud-Vest a Dobrogei între Dunăre și Marea Neagră, inclusiv localitatea Sabla, în ipoteza A1 și varianta a I-a a acestei ipoteze*. Pentru apărarea frontierei aceasta a fost împărțită în trei zone și anume: Zona Turtucaia (de la Dunăre până la pichetul Prințul Mircea inclusiv, acolo unde valea pârâului Demir Babinar trece frontiera), Zona a II-a Centrală (de la pichetul Prințul Mircea exclusiv până la pichetul Matei Basarab inclusiv, acolo unde valea pârâului Kara Ahmet Benti, la vest de localitatea Serdimen, traversează frontiera și intră pe teritoriul românesc) și Zona a III-a Bazargic – Balcic (de la pichetul Matei Basarab exclusiv până la pichetul Ecrene¹¹ Mare și, de aici, de-a lungul țărmului Mării, până la localitatea Sabla inclusiv), trupele destinate fiind cele ale Diviziei 9 Infanterie¹².

Toate aceste ipoteze erau condiționate însă de realizarea unor obiective politice și militare propuse a fi discutate în cadrul negocierilor cu puterile Antantei. Acestea aveau în vedere acceptarea frontierelor conform aspirațiilor naționale ale românilor, obținerea de către aliați a stării de neutralitate a Bulgariei, asigurarea unei bune aprovizionări cu armament și declanșarea unei ofensive aliate concomitent cu acțiunea armatei române.

Prin urmare, în primăvara anului 1915, Marele Stat Major a elaborat un nou *Proiect de operațiune pentru Ipoteza „B₃”* care prevedea cele două alinamente ale fronturilor spre nord–nord-vest, împotriva Austro-Ungariei și Germaniei, și spre sud, reiterând pe lângă atingerea idealului național și faptul că scopul militar al războiului contra Bulgariei era apărarea teritoriului național, deci un caracter defensiv. Proiectul a fost realizat în momentul în care situația militară din Serbia se îmbunătățise dând ocazia strategilor militari români să ia în calcul o colaborare viitoare cu comandamentele ruse

¹⁰ Alexandru Oșca, Dumitru Preda, Aurelian Miriță, *op. cit.*, pp. 33 - 34.

¹¹ Astăzi Kranevo, sat în comuna Balcic, regiunea Dobrici, Bulgaria.

¹² A.M.N.R., *Fond Marele Stat Major* (în continuare M.St.M.) – Secția 3 Operații, dosar nr. 252/1914, ff. 10 - 65.

și sârbe. Se pornea de la ideea că, Bulgaria în alianță cu Puterile Centrale va ataca imediat Serbia și indirect se va confrunta cu forțe rusești venite în sprijinul sârbilor care, așa cum era de așteptat nu se împăcau cu ideea pierderii Macedoniei. Ocuparea acestor provincii presupunea concentrarea majorității forțelor bulgare în apropierea frontierei sârbe, fiind de un real ajutor intervenția României, însă, care nu se putea realiza fără un sprijin politic din partea Rusiei. Conform acestui plan, *„în cazul în care Bulgaria ar fi ostilă sau chiar dacă s-ar arăta numai nesigură în momentul mobilizării noastre, se impune a se lua și pe frontul de sud ca precauțiune, toate măsurile militare pregătite pentru acest front. S-au luat însă toate măsurile ca, în cazul când Bulgaria ar fi cu totul nesigură, să transportăm de îndată grabnic toate forțele destinate frontului de Sud în Transilvania”*¹³.

Intervenția României în sprijinul sârbilor avea în vedere capacitatea de luptă a acestora, fiind cunoscută situația armatei sârbe, reorganizată, dotată cu armament nou și sprijinită de ruși. Potențialul sârb era dublat de preconizata alianță cu Grecia care îi determina pe ofițerii Secției 3 Operații din cadrul Marelui Stat Major român să estimeze o forță bulgară disponibilă pe frontul de la sud de aproximativ 120.000 de oameni.

Cu toate aceste previziuni optimiste care ar fi permis o ripostă semnificativă pe frontul de sud împotriva unui atac bulgar, dorința factorilor de decizie militari era să se evite un conflict la Dunăre pentru protejarea frontului de la nord, nord-vest. Scenariul Ipotezei „B₃” era deficitar în analiza situației operative privind malul bulgar al fluviului, căruia Marele Stat Major austro-ungar îi acorda o importanță deosebită, dat fiind necesitatea asigurării unui trafic neîngrădit al navelor de aprovizionare cu material de război cu destinația Imperiul Otoman și Bulgaria. Libertatea de acțiune și trafic al ambarcațiunilor militare implica o prezență a forțelor navale austro-ungare și bulgare pentru care se luaseră măsuri speciale de protecție menite să asigure fluxul logistic în cazul unei confruntări româno-bulgare. Cu toate aceste mici deficiențe, estimările Ipotezei „B₃” privind viitoarele operațiuni pe frontul de sud, aveau în vedere în subsidiar, următoarea viziune strategică: *„victoria finală urmând a se decide pe teatrul principal de operațiuni, orice succes local va obține un inamic pe teatrul secundar va fi anihilat, dacă pe teatrul principal partida va fi pierdută de inamicul în chestiune și de aliații săi. Dacă noi și aliații noștri vom obține câștig de cauză pe teatrul principal contra Puterilor Centrale, orice succes obținut de bulgari în noul teritoriu, contra*

¹³ Alexandru Oșca, Dumitru Preda, Aurelian Miriță, *op. cit.*, p. 122.

noastră, va fi anihilat de la sine, dacă mai ales la terminarea războiului vom stăpâni încă câteva puncte pe malul drept al fluviului”¹⁴.

Analiza pertinentă a ofițerilor români privind situația geopolitică și geostrategică, modalitatea de exprimare a funcției predictive a conducerii a operațiunilor militare conjugate cu acțiunile politice de la începutul anului 1915 s-a menținut și a fost valabilă până la încheierea Primului Război Mondial. De altfel, în toamna aceluiași an – 1915, pe fondul atingerii de către Puterile Centrale a obiectivelor propuse materializate din punct de vedere bulgăresc prin ocuparea Macedoniei și a unei părți din teritoriul Serbiei, Marele Stat Major român și Ministerul de Război au reanalizat situația fronturilor existente, luând în calcul intenția bulgarilor de a lua în stăpânire Dobrogea. Menținând același punct de vedere exprimat în ipotezele și planurile de operațiuni arătate mai sus, colectivul de experți militari cărora li s-au alăturat generalii Alexandru Iarca, Ioan Culcer, Alexandru Averescu, Constantin Prezan și Mihai Aslan, au decis angajarea României respectând același concept privind ofensiva cu majoritatea forțelor concentrate pe frontul de nord, nord-vest împotriva Austro-Ungariei și defensiva la sud contra Bulgariei.

În contextul situației de pe frontul balcanic după atacul declanșat împotriva Serbiei, Muntenegrului și Albaniei, din punctul de vedere al Antantei implicarea României în conflict era necesară, însă decizia trebuia luată ținându-se cont de situația militară de pe frontul balcanic. Intrarea în război a Bulgariei în octombrie 1915 a creat o nouă situație strategică pentru România care era înconjurată de inamici, fapt pentru care, a fost modificată ipoteza de război care prevedea o acțiune defensivă la sud și una ofensivă la nord. La sfârșitul anului 1915, strategii militari români urmăreau cu interes cooperarea dintre aliați care era afectată de neînțelegerile franco-engleze cu privire la necesitatea menținerii trupelor britanice la Salonic a cărei capacitate combativă era foarte importantă pentru România în vederea conceperii planului de campanie la intrarea în război.

Din acest punct de vedere tratativele cu puterile Antantei erau foarte dificile fiind abordate chestiuni de ordin politic, militar, logistic și teritoriale cărora se încerca să se găsească o rezolvare acceptată de părțile implicate, în contextul în care Marele Stat Major român se confrunta cu provocarea strategică a luptei pe două fronturi pentru a cărei rezolvare nu avea prea multe variante. O întrebare cu caracter politic își căuta răspunsul în operațiunile militare a căror lovitură principală trebuia fie îndreptată spre nord fie spre

¹⁴*Ibidem*, pp. 162 - 163.

sud. Desigur, argumentul logic venit atât din partea decidenților politici cât și militari era ca aceasta să fie la nord pentru susținerea idealului național.

Pentru succesul operațiunilor militare planificate la nord, o preocupare constantă a decidenților politici români reflectată și în cadrul negocierilor cu Antanta era lupta pe două fronturi. Primul ministru român, Ion I.C Brătianu a cerut sistematic îndeplinirea a două condiții principale de ordin militar foarte importante pentru pregătirea participării României în război, declanșarea unei puternice ofensive a corpului expediționar de la Salonic în spatele trupelor germano-bulgare concentrate în imediata apropiere a frontierei de sud și prezența a 200.000 de soldați ruși în Dobrogea.

Din punct de vedere politic, condițiile intrării în acțiune a României aveau în vedere recunoașterea frontierelor istorice, geografice și strategice, cunoscute de puterile Antantei și mai greu acceptate de Imperiul Țarist până în vara anului 1916. După luptele grele de la Verdun, comandamentul francez a făcut presiuni asupra aliatului rus pentru a accepta cerințele politice ale României facilitând astfel participarea acesteia la război pentru a fixa trupele Puterilor Centrale care provocau mari pierderi armatei franceze.

Prin urmare, planul de campanie al României a fost elaborat în strânsă colaborare cu reprezentanți diplomatici și militari ai Antantei la București. Franța, Anglia și Imperiul Țarist susțineau ofensiva pe frontul de nord în Transilvania și acțiuni defensive pe frontul din sud, fapt concretizat și în textele Convențiilor politice și militare încheiate la 4/17 august 1916.

Până la această dată au existat mai multe variante ale planurile de campanie adaptate stadiului negocierilor cu Antanta. De exemplu, la 1/13 iunie 1916, Marele Stat Major, prin Secția 3 Operații – Biroul 6 Operații, a elaborat *Ipoteza de război contra Puterilor Centrale aliate cu Bulgaria „B₃” cu variantele ei*. Conform acestei ipoteze scopul războiului era întregirea neamului, iar acest scop nu se putea atinge decât printr-o ofensivă întreprinsă pe teritoriul inamic, cu totalitatea sau marea majoritate a forțelor noastre, atunci bineînțeles când situația generală era favorabilă nouă și aliaților noștri. Se propuneau operații ofensive spre nord-vest cu circa 80% din forțele noastre combatante. În ceea ce privește frontiera de sud, se preconiza, ținând cont de situația existentă în luna mai 1916 că, în Bulgaria de răsărit se concentrau forțe mai puțin numeroase, majoritatea forțelor bulgare erau atrase spre Salonic, iar Puterile Centrale și Turcia nu puteau trimite alte ajutoare în Bulgaria de răsărit. La momentul respectiv se lua în calcul o „*energetică ofensivă de la început cu marea majoritate a forțelor noastre în Banat,*

Transilvania și Bucovina, lăsând spre sud forțele absolut necesare pentru a preîntâmpina o ofensivă bulgară, limitată în noul teritoriu”¹⁵.

La această dată devenise clară opțiunea prim-ministrului Ion I.C. Brătianu care, ca urmare a prezenței celor 4 divizii franceze și celor 6 britanice la Salonic și a celor 7 divizii sârbe dislocate din Insula Corfu, forțe care ar fi reușit să țină sub presiune armata bulgară, a luat decizia de a semna Convenția politică și militară cu Antanta. Convins de faptul că aceste forțe concentrate la Salonic prin operațiunile ofensive prevăzute erau capabile de a asigura libertatea de mișcare și acțiune a armatei române în Transilvania, prin semnarea documentelor amintite, a implicat România în război.

În iulie 1916, Marele Stat Major român a definitivat *Planul de campanie*, elaborând documentul-cadru intitulat *Proiectul de operațiune în vederea unui război contra Puterilor Centrale și a Bulgariei. România aliată cu Quadrupla Înțelegerere*, cunoscut și sub numele de *Ipoteza „Z”*. Planul de campanie, al cărui deziderat principal era realizarea idealului național, întregirea neamului, cucerirea teritoriilor locuite de românii care trăiau în monarhia austro-ungară, prevedea desfășurarea operațiilor militare pe două fronturi, la nord și nord-vest contra Austro-Ungariei și la sud în cazul unei acțiuni a Bulgariei, aliata Puterilor Centrale. Pe frontul de sud trebuia să se adopte, într-o primă etapă, defensiva strategică, pentru apărarea teritoriului țării contra unor atacuri dinspre sud, forțele proprii opunându-se încercărilor eventuale de trecere a Dunării, distrugând trupele inamice care ar fi reușit să pună momentan piciorul pe teritoriul național. În același timp, marilor unități române le revenea și misiunea „de a acoperi (...) debarcarea și înaintarea trupelor ruse în Dobrogea, precum și adunarea lor după debarcarea în zona de la sudul liniei Cernavodă – Medgidia”¹⁶. Într-o a doua etapă, pe frontul de sud trebuia să se treacă la o ofensivă limitată până pe un aliniament de siguranță în adâncimea dispozitivului inamic (Rusciuc – Sumla – Varna).

Gruparea forțelor armate române pe cele două fronturi, de nord – nord-vest și de sud, stabilită prin *Planul de campanie*, era în deplin acord cu scopurile politice urmărite de factorii politici și anume, eliberarea Transilvaniei și apărarea Dobrogei¹⁷.

Pe frontul de sud dispunerea forțelor s-a făcut în conformitate cu planul de campanie. Nu au fost luate în calcul operații militare de amploare, fiind luate în calcul întărirea rusești. În porțiunea de la Dunăre la Marea Neagră, cele 3 divizii române – 17, 9 și 19 – au fost dislocate în trei raioane –

¹⁵*Ibidem*, pp. 171 - 172.

¹⁶****Istoria militară a poporului român*, vol. V, Editura Militară, București, 1988, p. 365.

¹⁷*Ibidem*, p. 367.

Turtucaia, Silistra și Bazargic – cu intervale largi între ele, existând posibilitatea ca în urma unei ofensive declanșate de inamic, acestea să fie atacate individual, realizându-se astfel o superioritate numerică în sectorul ales pentru executarea loviturii decisive¹⁸.

Astfel, pe frontul de sud ce cuprindea linia Dunării și Dobrogea pe o lungime de 510 km a fost dislocată Armata 3, comandată de generalul Mihail Aslan. Efectivele sale se ridicau la 149.000 de oameni, iar forța combativă consta în 104 batalioane, 44 de escadroane, 131 de baterii, din care 75 de câmp, 17 grele și 39 de poziții. Armata 3 era structurată pe trei grupuri: – de vest, în Oltenia, – central, concentrate în regiunea dintre Olt și Argeș; – de est, în Dobrogea, respectiv zona Cernavodă și capetele de pod de la Turtucaia, Silistra. Conform înțelegerilor cu aliații, în Dobrogea urma să fie concentrate, în primele zile ale războiului, Corpul 47 rus cu trei divizii (61 rusă, Sârbă și 3 Cavalerie rusă). Rezerva generală, aflată la dispoziția Marelui Cartier General, se compunea din Corpul 5 armată.

Situația strategică a României care trebuia să lupte pe două fronturi a fost una dintre cele mai mari provocări ale decidenților politici și militari, conștienți că aliniamentul celor două fronturi întins pe suprafețe mari de teren nu putea fi apărat de forțele de care dispunea armata română. Încrederea că sprijinul aliat va veni de la sud conform înțelegerilor agreeate, a determinat Marele Cartier General să pună în aplicare Planul de Campanie chiar dacă, cel puțin pentru frontul de nord, ofensiva era prevăzută a se desfășura pe sectoare largi despărțite de intervale mari între ele care expuneau trupele române la un risc crescut în cazul în care obiectivele propuse nu ar fi fost atinse.

***PROJECTS AND OPERATIONAL PLANS OF THE ROMANIAN
GENERAL STAFF TO COUNTER AN ATTACK FROM BULGARIA
(1913 - 1916)
-abstract-***

Key Words: Romanian Military campaign, propaganda, great powers.

Shortly after the Romanian Military campaign in Bulgaria in 1913, the unreconciled and declared hatred of Bulgarian politicians, who instigated their own people, through the massive propaganda triggered against Romania, became more and more evident, in revenge, which was not long overdue. Influenced by the intrigues of the great powers interested in tightening

¹⁸*Ibidem*, p. 368.

relations between the Balkan States, Greece and Serbia on the one hand and Bulgaria on the other could at any time become the spark to trigger the desolating fire of the war. The mentioned international context determined the representatives of the Romanian General Staff, immediately after the conclusion of the peace in Bucharest in the summer of 1913, to designate Section 3 operations with the design of new war hypotheses, which foresaw conflicts in the south, north and north-west and east.